

érték ($x = 0$), akkor $t = k$, vagyis a *b*) alatt megbeszélt igény tárgya ugyanaz, mint a *d*) alatt megbeszélt igényé. Ellenkező esetben a *d*) alatti igény tárgya több, mint a *b*) alatti igényé. A *d*) alatti igény tehát tárgy szempontjából bővebb.

Míg a *b*) alatti igény a leszármazót és minden jogutódát (43. T. Ü. H., Mtj. 2009. §.) pld. özvegyét is megilleti, addig a *d*) alatti igénnyel a leszármazón kívül ennek csupán olyan jogutóda és csak az átruházott vagyontárgyra vonatkozólag léphet fel, akire az igényt az özvegyi joggal terhelt vagyontárggyal együtt a leszármazó *külön kifejezetten* átruházta. Alany szempontjából tehát a *d*) alatti igény szűkebb.

A *b*) alatti igényről csak akkor lehet szó, ha az örökhatyó vagyonáról a köteleusrészt sértő módon rendelkezett, illetve, ha az örökhatyó köteleusrészt sértő végrendeletet alkotott, a *d*) alatti igényről azonban csak akkor, ha az örökhatyó sem az özvegyi jog felől, sem pedig a leszármazó joga felől nem végrendekezett.

E két, gyökerében hasonló célú, részleteiben egymástól itt-ott eltérő igény tehát nem halmazatos, hanem felváltó. Ha az egyik nem működhetik, rugalmas mozdulattal azonnal ott terem a másik, hogy a leszármazók „semmi ürügy és szín alatt”⁴⁾ ne károsodjanak.

Dr. Goldberger József.

Közgyűlési határozat megtámadása. Nem szabad megemlítés nélkül elmenni a kir. Kúriának 1934. október 11-én kihirdetett P. IV. 5743/1933. számú ítélete mellett, amely egyfelől egy lépéssel tovább viszi a közgyűlés megtámadási keresetek anyagi belső tartalmának a kérdését, másfelől a részvényjogi reform általános kérdéséhez is adalékul szolgál.

A konkrét esetben a jogosult részvényes azért támadta meg a közgyűlési határozatot, mert a közgyűlés a helyettes igazgatóként alkalmazott egyénnek, aki az ügyvezető igazgató fia volt, az addigi fizetés dupláját is meghaladó fizetést engedélyezett akkor, mikor az ügyvezető apa megszerezte a részvénytársaság részvénytöbbségét s a vállalat veszteséggel dolgozott. A kir. Kúria kimondotta, hogy a törvénybe ütközik és ekként megtámadható az a közgyűlési határozat, amelyről megállapítható, hogy a fennálló körülmények között a részvényeseket, vagy a K. T. 163. §-a ellenére azok egy részét jogellenesen és vétkeesen vagy egyébként is a jó erkölcsökbe ütköző módon szándékosan megkárosítja. Már pedig a kissebbségi részvényesek szándékos és a jó erkölccsel ellentétes megkárosításának minősülhet az alperes részvénytársaság közgyűlési többségének az a határozata, amely a részvénytöbbség birtokosának javadalmazását a fentiek szerint feltűnő mértékben, elfogadható gazdasági indok vagy egyéb különösen méltánylást érdemlő okok nélkül felemeli, illetőleg tudomásul veszi akkor, amidőn a vállalat jövedelme-

⁴⁾ 1655. évi 25. cikk.

zósége nem vitásan már a megelőző esztendőben megszűnt és azóta is veszteséget mutat.

A kir. Kúria eddig azt az álláspontot foglalta el, hogy az a kérdés, hogy a közgyűlési határozat a társaságra anyagilag előnyös-e, nem tárgya a megsemmisítési pernek. (1397/1892. A részvényjog bírói gyakorlata: dr. Sándorfi Kamil 110-ik oldal.) Az aktuális kárt eddig sem követelte meg a Kúria. (C. 1093/1893.) A legújabb időkben hasonló értelmű két határozatot hozott legfelsőbb bíróságunk. Az egyikben (C. IV. 5109/1929. Jogi Hírlap 1931. évf. 208. sorszám) elvi éllel foglal állást a kérdésben. Arról van szó, hogy az alaptőkefelemelés a társaságra semmiféle előnnyel nem jár. A megtámadási keresetet a kir. Kúria elutasítja: a K. T. 174. §-ának rendelkezését kétségtelenül abban az értelemben kell venni, hogy a közgyűlési határozat csupán abból az okból támadható meg, hogy az a törvénybe, vagy az alapszabályokba ütközik, — nincs azonban megtámadásnak helye azon az alapon, hogy a határozat a részvénytársaságra anyagilag nem előnyös, üzletviteléhez nem szükséges, vagy hogy a részvényesekre káros, mert ezeknek a kérdéseknek a mérlegelése és eldöntése a közgyűlés többségének kizárólagos hatáskörébe tartozik.

1933-ban pedig C. VII. 820/1932. sz. a. (Jogi Hírlap 1933. 473-ik sorszám) a most ismertetett eset perújításra került. A megtámadó felperes a perújítás alapjául azt hozta fel, hogy az alaptőke felemelés a részvénytársaságra semmiféle előnnyel nem jár s bizonyította azt, hogy a tőkefelemelés csak eszköz volt arra, hogy egy idegen vállalat a részvénytöbbséget megszerezze. A kir. Kúria az előbbivel teljesen azonos indokkal utasítja el a megtámadási keresetet.

Ha már most az itt ismertetett három határozatot a fent idézett legújabb döntéssel összehasonlítjuk, kitűnik az, hogy az eddigi gyakorlat továbbfejlesztéseképpen a kir. Kúria a K. T. 174. §-ának eddigi megszorító értelmezését lazította. Eddig ugyanis a K. T. 174-ik §-ának körében nem volt vita tárgyává tehető és nem képezte megtámadás tárgyát az, hogy a többség valamely kellő formában létrejött határozatával a kisebbségnek anyagi sérelmet okozott. Kétségtelenül kisebbségi jogvédelmi eszköz volt eddig is a K. T. 174. §-a. Azonban a K. T. 174. §-ának az a kitétele, hogy „a törvénybe ütköző” határozatok támadhatók meg, többnyire úgy értelmeztetett, hogy törvény alatt a kereskedelmi törvényt értette a gyakorlat. Az olyan határozatok, amelyek az általános magánjognak a szabályaiba ütköztek, rendszerint akként vonattak a K. T. 174. §-a alá, hogy egyszerűsrimind találtatott olyan részvényjogi speciális szabály is, amely sérelmet szenvedett. („A bíróság a közgyűlési határozat megsemmisítése iránti perben csak annak elbírálására van hivatva, hogy a megtámadott határozat a kereskedelmi törvény és az alapszabályok vonatkozó intézkedéseinek megfelelően lett-e hozva, vagy nem? C. 799/1906.) Általános elvként találjuk itt kimondva azt, hogy megtámadható az olyan közgyűlési határozat, amely a részvényeseket vagy azok egy részét a jó erkölcsökbe ütköző módon szándékosan megkárosítja. Az elméletben

ez eddig sem volt kétes; mindenesetere az hangsúlyoztatott, hogy a részvénytársaság és nem egyik csoportjának érdekét sújtsa a határozat a jó erkölcsökbe ütköző módon. (L. Kuncz: A magyar kereskedelmi- és váltójog vázlatja, I. rész 412. old.).

Hogy félreértés ne essék: egyáltalán nincs arról szó, hogy a kir. Kúria új jogi elvet mondott ki. Csak annyi történt s ennek őszintén kell örülnünk, hogy legfelsőbb bíróságunk a jogszabály értelmezését és a materiális igazságot ismét közelebb vitte egymáshoz, tette pedig ezt a jogszabály eredeti értelmének megfelelően s a korábbi szűkkeblű magyarázat kibővítésével.

Mint mondtuk, a kir. Kúriának ez az állásfoglalása egyszerűsrimind szempontot ad a részvényjogi reform általános kérdésére vonatkozóan is. Előrebocsátjuk, hogy nem vitás előttünk, hogy vannak égető részvényjogi kérdéseink, amelyek szabályozásra várnak. E kérdések főleg azok, amelyek a háborút követő időkben megváltozott és újjáalakulóban levő gazdasági helyzetben merültek fel, amelyekre a törvényhozó egyáltalán nem gondolhatott s amelyek nem szoríthatók a meglévő jogszabályok szűk falai közé. Ellenben ahol csak a viszonyok lettek komplikáltabbak, de maga az alapkérdés megmaradt, aminő az itt tárgyalt megtámadási keresetek kérdése is, ott s ezt véljük igazolhatni a fentiekkel, csinján kell bánnunk meglévő jogszabályainkkal.

Ezt az álláspontot alátámasztva látjuk, ha megnézzük legújabb részvényjogi tervezetünket. Abban a törvénytervezetben, amelyet Kuncz professzor a Jogászegylet részvényjogi bizottságának tanácskozásai után s a német 1931. szeptember 19-iki részvényjogi novella megjelenése után 1932. legelején kibocsátott, a 91-ik §-ban ismét csak a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző közgyűlési határozat megtámadását engedi meg. De így folytatja: „helye van a keresetnek akkor, ha valamely részvényes szavazatával a maga vagy harmadik személy javára a társaságot károsító külön érdeket támogat és az így meghozott határozat alkalmas e cél elérésére.” Aki ismeri Kuncz professzor 1926. évi tervezetének indokolását s az ő egész részvényjogi koncepcióját, amelynek idevágó legmélyebb alapelve a részvényesi morálnak újjákeltése s ezen keresztül magának a részvénytársasági formának morálisabb belső tartalommal való megtöltése, az tisztában van azzal, hogy e szövegezés éppen azt célozza, hogy az egyéni és külön érdekeknek a kisebbség rovására való istápolása megakadályoztassék. Ha most ezt összehasonlítjuk a kir. Kúria fenti fogalmazásával, akkor rögtön szemünkbe ötlük, hogy Kuncz professzor fogalmazása sokkal parciálisabb, sokkal kevesebbet bíz a bíróságra és sokkal könnyebben lehetőségessé teszi, hogy külön érdeket nem szolgáló, de azért a kisebbségre ártalmas határozatok a megtámadás lehetősége nélkül keresztül csusszanak. A jó erkölcsökbe ütközés magában foglalja, mint éppen fent láttuk, az olyan határozatokat is, amelyek a társaság kárára szolgáló külön érdeket képviselő közgyűlési döntéseket tartalmaznak. Ha tehát szabad valami tanúságot levonni ez összehasonlításból, akkor az csak az lehet, hogy ahol a törvény tágan fogalmaz és e fogalmazásával módot ad

arra, hogy a materiális igazságot kutató bírói határozat keretébe sok mindent belefogjon, ami talán eredetileg nem is szándékol-tatott oda, ott óvakodjunk az elkövetkezendő reform munkálat-nál a megszorító értelmezéstől még akkor is, ha látszatra ez az eddigi szabályt egy meghatározott irányban bővíteni is látszik.)*

Dr. Huppert Leó.

JOGÉLET — ÜGYVÉDSÉG.

Az újonnan kinevezett és megválasztott tagokból alakult bíró-és ügyvédvizsgáló bizottság 1935. évvel megújuló lustrumát ünne-pélyes teljes üléssel kezdte meg, melynek kiemelkedő mozza-nata a bizottság elnökének, dr. *Degré Miklósnak* nagyjelen-tőségű és nagyhatású elnöki megnyitó beszéde volt. A nemes gondolatokban bővelkedő szöveg ismét tanúságot tett a jogász-i közvélemény régi ítéletének helytállósága mellett. A budapesti kir. Ítéletábla elnökének egyénisége és lelki világa annyira át van hatva magasztos hivatásának sugárzó erejétől, hogy minden-kor és minden ténykedésében a bírói munka legmagasabb elve vezérli. Sikerekben gazdag életét az *igazságkeresés* és az *igaz-ságszolgáltatás* eszményi feladatának szentelte, csak önmagához volt tehát következetes, amidőn vizsgálóbizottsági elnöki munká-körében is az igazságos ítélezést tűzte ki legfőbb programm-jául. A súlyos megállapításokat tartalmazó beszédből idézzük a következőket:

Három esztendő mult el azóta, hogy az igazságügyi kor-mány a bizottság élére állított. Ez idő alatt behatóan foglalkoz-tam vizsgálóink körül felmerülő kérdésekkel és minden törekvé-sem az volt, hogy a színvonalat fenntartsam, sőt amennyiben lehetséges, emeljem.

Azt hiszem, tudjuk valamennyien, hogy a vizsgaeredmények nem kielégítőek. A titkári jelentések évente sok visszautasításról számolnak be. Ezek az adatok azonban még nem adják a hely-zet hű tükrét. A helyzet az én megítélésem szerint sötétebb, mint amit a statisztika feltűntet.

Plénumokon sokszor hangoztatjuk, hogy emelni kell a szín-vonalat és hogy a mi kezünkben van a jövő jogásznemzedék sorsa. Valamennyien át vagyunk hatva annak tudatától, hogy a bírói és ügyvédi pályától el kell zárni az oda nem való eleme-ket és érezzük valamennyien, hogy a bizottságnak épen ez a hivatása.

És a gyakorlatban mégis olykor hűtlenek leszünk elveink-hez. Hűtlenek leszünk azokban az esetekben, amikor beteg, ideg-gyenge egyének állnak a bizottság előtt, akik sokszor a harctér, de még inkább a hadifogság áldozatai.

A nem sikerült vizsgák túlnyomó része azonban nem a most jelzett kategóriába tartozik.

*) A közgyűlési határozatok semmissége és megtámadhatósága kérdésében: l. a Magyar Jogászegylet kiadásában megjelent „A rész-vénytvörvény előkészítése” c. munkában Dr. Dávid István curiai bíró és dr. Sichermann Bernát előterjesztését; 180. s köv. old.